

Eşek kulaklı Midas'ın kenti Gordion acaba gerçek Gordion mu?

4

BU MU GORDION? — İki Alman kardeşin iddiası üzerine burası Eşek Kulaklı Midas'ın başkenti ola-
Gordion olarak kabul edilmiştir. Ancak o gün bugündür bunu bilimsel olarak saptayacak herhangi
bir yazıta raslanmamıştır.

Ellinci kuruluş yıldönümünü kutladığımız Türkiye Cumhuriyeti'nin başkenti Ankara'dır.

Oysa, Türkiye sınırları içinde (Osmanlılar ile Selçuklular ve Beylikleri) saymazsak bugün bilinen antik beş başkent daha vardır. Ancak, bir başkent kadar önemli, aynı nitelikleri taşıyan ve zamanın başkenti sayılan değerli 10 kent daha vardır Anadolu toprakları üzerinde.

İlk beş başkent, Hititlerin Hatuşaş'ı (bugünkü Boğazköy), Friglerin başkenti Gordion (Ankara yakınında), Lidyalıların Sardes (Manisa yakınında) ve Dorların Karya'daki merkezi Halikarnas (Bodrum) ile Bizanslıların Constantinople'udur (İstanbul).

Bunların birincisi olan Hatuşaş'da, Alman Prof. Kurt Bittel 1931 yılından bu yana —savaş süresi hariç— kazmaktadır. Hititlerin merkezinin ilk kazılışı 1906'dadır. Doğu Berlin'e gidip de gelmeyen çivi yazılı tabletlerden oluşan «Hitit Devlet Arşivi ve Kitaplığı» bu tarihe rastlar.

İki Alman mühendis kardeşin Ankara'ya 94 km. uzaklıkta 1901 yılında ilk kez ortaya çıkarttıkları Gordion şehrinin bilimsel kazılışına 1950 yılından bu yana Amerikalı arkeolog Rodney Young ve ekibi tarafından devam edilmektedir.

Mitolojinin ünlü «Eşek Kulaklı Midas»ın şehri ve hiç kimse'nin çözemediği ünlü «dügüm» hikâyesinin geçtiği Gordion şehrinde bilim adamlarının çalışmaları bu yaz da sürmüştür.

İki Alman kardeşin o tarihlerde «Gordion» diye adlandırdıkları ve o günden bu yana aynı adla anılan bu höyük-şehrin gerçek Gordion olup olmadığını doğrulayacak herhangi bir buluntuya bugüne kadar rastlanmamıştır.

Bu höyükten kuş uçuşu 15 km. uzaklıkta bir başka höyük de bir Türk arkeologu Burhan Tezcan kazmaktadır. Tezcan'ın höyüğünün Young'ın höyüğüne kıyasla büyük oluşu, stratejik yerleşiminin önemi ve ünlü «Kral yolu»na yakınlığı arkeologlar arasında ortaya yeni bir sorun çıkarmıştır. Henüz böyle bir tahmin yapmakta zaman erken olmakla birlikte, Tezcan'ın geçen yıl kazısına başladığı bu höyük-kent mi acaba gerçek Gordion'dur?

İki arkeologtan birinin ortaya koyacağı bir belge ya da bir yazıt, tarihin bu bilinmezliğini gün ışığına çıkartacaktır. Young'ın höyüğü iki kuşaklık bir süre boyunca, ikincisi ise sadece iki yıldır kazılmaktadır. Her ikisinin de tamamlanabilmesi için, daha birkaç kuşak arkeologun çabasını, merakını, azmini ve de sabrını peşinden sürükleyeceği anlaşılmaktadır.

Yeryüzünde ilk parayı kullananlar Lidyalılardır. Halkımızın «Karun kadar zengin» dediği kişi, aslında Lidyalıların kralı Krezüs'tü ve bugünkü Manisa ili sınırlarındaki Sardes şehrinde yaşıyordu. Amerikalı arkeolog George Hanfmann 1959 yılından bu yana buranın altını üstüne getire rek, tarihe hizmet çabası içindedir. Sardes ilk olarak 1910 yılında kazılmıştır.

Bilim adamları burada da iki kuşaklık süre boyunca çaba göstermişler ve tarihi aydınlatmanın yanı sıra bulunduğu tüm gözleri kamaştıracak ünlü Krezüs hazinesinin peşinde koşmuşlardır. Kimbilir daha kaç kuşak burada kazına sallayacak?

Dünyanın yedi harikasından biri olan Halikarnas'ın anıtkabirini barındıran başkent ise Bodrum'daydı demiştik. İlk kez 1846 yılında önce bir «Lord» tarafından, Lord Stratford, sonra 1857'de bir «Sir» tarafından, Sir Charles Newton, kazılmış ve bulunan tüm kalıntılar Londra'ya British Museum'a götürülmüştür.

KAYIP — 4 AO 143 8681 sayılı Ekim 1972 yılı çekimi kaybettim. Hükümsüzdür.

Keziban ŞİMŞEK
Cumhuriyet — 7629

Bu anıtkabirden geride kalan tek kabartma ise Bodrum Müzesindedir.

Bugün Danimarkalı bilim adamı Kristian Jeppesen bu muhteşem anıtkabrin temelleri üzerinde çalışmaktadır.

Constantinople için yani İstanbul için söylenecek bir yığın şey var. İstanbul Arkeoloji Müzesini gezmek yeter de artar bile. Şu anda, müzeye ek olarak yapılan binanın temeli kazıldığında yerin altından bir Roma hamamı kalıntısı çıkmış ve tarih öncesi devirlere uzanan bazı buluntular ele geçmiştir. Bu konuda basında herhangi bir yazıya raslanmamıştır.

Dunberton Oaks müzesi Washington'dadır. Bir istisnası ile yeryüzünün en zengin Bizans eserleri ile dolu müzesi sayılabilir. Buna ekleyebileceğimiz ufak, fakat önemli bir nokta, bu müzenin sergide olmayan eserlerinin bulunduğu depoya giren bir insan olarak şunu söyle-

yebilirim ki bunların sergilenmesi için mevcut müze binası yeterli olmayacaktır.

Başkent niteliğindeki öteki şaşırtıcı güzellik ve büyüklükteki kentler arasında yeralan Efes, Bergama, Milet, Afrodisyas, Xanthos, Truva ve daha niceileri hakkında bilim adamlarınca, turizm uzmanlarınca ciltler dolusu her dilde kitaplar yazılmaktadır.

Tarihe geçmek için bir deli tarafından tesadüfen Büyük İskender'in doğduğu gün yakılan ve dünyanın yedi harikasından bir diğeri olan Artemis Tapınağı'nın bulunduğu Efes'in ilk kazılışı ise 1889'dadır. Üç kuşak boyunca de-

vam eden kazılarda tüm Efes şehrinin ancak yüzde 20-25'inin ortaya çıkartıldığı, burayı görenler tarafından dikkate alınacak olursa, daha kimbilir kaç kuşak bilim adamının Efes'te çalışması gerektiği tahmin edilebilir.

«Bergama'nın gerçek değerini anlamak için Doğu Berlin'e gidip asıl Bergama'yı orada görmek gereklidir» sözünün geçerliliğine biz de hak verdik. Buna rağmen Bergama'nın da büyük bir kısmının ortaya çıktığı söylenemez. Nitekim, kazılar bugün de ancak huziyle devam etmektedir.

Tarihin en önemli ticaret merkezlerinden biri olan zamanın

liman şehri Milet - bugün denizden uzaktadır - heykelticilik okulu ile ünlü Afrodisyas, Likya'nın göz kamaştırıcı başlıca şehri Xanthos'da da yıllardan beri yapılan kazılara bu yaz da sırasıyla Alman Gerhard Kleiner, bir Amerikan üniversitesi adına Türk Kenan Erim ve Fransız Henri Metzger tarafından devam edilmiştir.

Y A R I N :

**Aşk Tanrıçası
Afrodit'in ilk çıplak
heykelinin macerası**